НАРОДНИ БРОЈ 3.

„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Припослано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јеротића, главна улица

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

БРОЈ 8. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 16. ЈАНУАРА 1898. ГОДИНА XXXIII.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

На почетку 33. године „Заставина“ излажења, позивамо све пријатеље и једномишљенике којима на срцу лежи добро и напредак српског народа, да потпомогну „Заставу“ у тешку раду њезину.

Сваки искрен и челичан Србин види а да му и не кажемо, како је „Застава“ непријатељима Српства трн у оку а и по неким Србима сметња, да не могу у мутном ловити по простодушном и честитом нашем народу, као што би то они радо хтели. Право је дакле, да је пријатељи њени и народни помогну и морално и материјално све више и више, да и на даље као звезда водиља сјаје Србину.

Претплатни услови „Заставини“ означени су на челу листа, а наши драги пријатељи и познати прегаоци свега што је корисно Србину и српскоме имену, нека и овом приликом учине своју, те пораде што вредније, да се прошири круг „Заставиних“ читалаца.

У Новом Саду, 10. јануара 1898.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Нечовечна борба.

Сваки народ, па и онај најмањи, има своју прошлост. Из прошлости те, сваки има светлих успомена. Успомена, на јуначне и одушевљене синове своје, који потоком пролеваше крв своју, за име и част рода свога. Успомене, које напајаше потомке великих предака силном љубављу према идејалима и светињама народносне им заједнице. Љубављу, која свагда готова беше, да жртвује крв и живот за те идејале, за те светиње. Љубављу, која и у најтежим часовима живота, даваше сваком народу снаге, да истрајно издржи у тим мучним данима живота свога. Љубављу, која у свакој борби за те идејале, улеваше обилату наду, на лепшу и срећнију будућност.

Сваки народ, дакле, љуби своје име, свој језик, своју веру. И у колико је у ког народа та љубав према тим светињама му већа и силнија, у колико је која народ више борбе, више жртве поднео за сачување тих својих светиња — у толико би требао да ужива тим више признања и поштовања у осталог света. У толико би требала да је мања народносна и верска мржња једног народа према другом. У толико би мање требало да се бори један народ против другог, а све у „славу“ угушивања светиња. У толико би мање требало да се смеће с ума узвишено начело бого-човека, по коме је грех чинити другом оно, што себи ниси рад.

Па ипак, шта видимо данас? Видимо, где је цео данашњи свет начичкан бајунетима пушком и топовима. Видимо, где милијунима синова појединих народа, најбоља снага народна, на место корисна и производна рада на дому у пољу своме, проводи дане живота свога у спреми за верски и крвожедни — покољ. Спрема се, да страшним оружјем отргне небројено милих и драгих мужева и синова, браће и отаца, од милих и драгих матера и сестара, кћери и супруга; спрема се, да огњем попали и немилице поруши вековну муку небројено вредних руку; спрема се, да обесвећује светиње, да један народ другом збрише име, да сатре језик, да умртви веру.

С једне се стране, дакле, троши најбоља физичка снага народна у нехришћанском, нечовечанском послóвању; с друге се стране исцрпљује материјална снага народна, у неплодне, бескорисне и штетне сврхе, којом би се могла утрти небројена сува многобројних патника и створити опће благостање народно...

Данас-сутра ће да се наврши две тисуће година, како се широм света прича и приповеда узвишена наука боко човека о људској једнакости, која треба да се огледа у вољном поштовању права сваког појединог човека и у савесном вршењу дужности према сваком ближњем своме.

Две хиљаде година ће да се наврши, како се шири свест о потреби вере у једног и истинитог Бога, сина његовог и у науку овога о људској узајамности, братству и јединству.

Па да ли се колико-толико успело у томе? — Кад посмотримо данашње човечанско друштво у опће, а нарочито главе његове, огледало његово, скоруп друштвени, вође и управнике појединих народа и држава — видећемо, да у томе не учинисмо ни корака у напред.

Не учинисмо крај свег свога хвалисања и разметања готово ништа за остварење његово, јер и данас влада верска и народносна мржња више него икад. И данас се боримо више него икад један против другог. Ружимо и угњетавамо безобзирце људе, који нису једне вере и једне народности с нами. Употребљавамо сва могућа допуштена и недопуштена, уставна и неуставна, поштена и непоштена средства, само да прогонимо људе, који иначе треба да уживају једнака права с нашим, само зато, што се они не моле Богу на језику, на коме се ми молимо, што не говоре језиком, којим ми говоримо, што се не одушевљавају за оне и онакве идејале, који и какви нас заносе.

Па зар да то и такво пословање, не удари, особито у данашње дане, печат срама и стида на тако и толико хваљено чело овог „просвећеног“ и „напредног“ века?

Доиста, колико је огроман и велик напредак данашњега века у науци и просвети, у толико је већа срамота његова, што баш данас највише и најчешће се стварају борбе једног народа против другог само за то, што један не верује, као и други, што један не говори једним и истим језиком, као и онај други, што један поштује своју светлу прошлост, као и онај други своју.

Један такви срамни и стидни чин, који нам може да послужи као јасан доказ за све, што рекосмо, јесте и пословање управника једне од најобразованијих европских држава — Немачке државе.

Кад је несрећна Пољска подељена међу Русију, Аустрију и Немачку, припао је овој последњој већи део њен, на коме живи преко 2 милијуна становника, од којих су више од половине Пољаци. Одма после таке поделе, настојавала је немачка влада, да свакојаким средствима одроди Пољаке од свог рода и племена, другим речма, да их понемчи. Да би постигла своју сврху што лакше, поставила је у Познањској — где су Пољаци у опште најјачи и најнапреднији — 1886. године комисију за насељавање Немаца међу Пољаке. Та је комисија имала циљ, да купује од Пољака земљу и да насељава на ту земљу Немце, те да тако слаби живаљ пољски и тиме да га спреми за што лакше понемчавање. Разуме се, да је за остварење ове цели притицала свагда обилно у помоћ немачка влада. Па, што су радиле свагдашње владе од поделе Пољске, то чини и данашња влада немачка.

Верна начелу, да се народносно питање може најуспешније решити само тако, ако се народности, које траже и захтевају остварење и испуњавање својих права, са свим искорене — свагдашња немачка влада је тежила за тим, да Пољаке било којим, па ма и оним најсуровијим средствима и насиљем претопи у Немце.

Што рекосмо, најбоље доказује ових дана против Пољака у државном сабору изговорени говор немачког државног канцелара Хохенлоја, који у том свом говору најжешће напада на Пољаке и њихову борбу за своје одржање и одлучно тражи, да се Пољаци било којим начином понемче.

„Где је реч о интересима немачке државе, нећу да знам за какве споразуме“ — рече Хохенлоје. А то значи, да не ће да зна ни за каква права потиштених Пољака.

Да би пак од државног сабора што лакше добио нових 100 милијуна за истребљивање Пољака, он заврши свој говор, да ће се Немци најбоље моћи споразумети с Пољацима и да ће једни с другима само тако моћи живети у љубави, ако се Пољаци претопе у Немце.

Ето то и тако се ради и решава на-

ПОДЛИСТАК

МАКОВИ КЕЦ.

Приповетка Лудвига Анценгрубера.

Ако и има књиге, у коју би била судбина човека уписана, то ју не може читати ни једно смртно око!

Да је све унапред одређено и кад би човек знао, шта ће му сутрашњи дан донети, то би ми сви могли руке у џеп! Та ко би се срчано одупирао каквој несрећи, кад би знао, да га неће мимоићи? Ко би се борио за какво добро, кад би знао, да му је ускраћено, или да му је извесно, па ма он и не мрднуо руком? Свака несрећа би била појачана страхом, који би јој претходио, ми би је чекали као пас ударце, кад у руци газде свога види батину. Уживање у радости каквој престало би, јер нам ни једна не би пала као из благога неба, нити би смо ми могли какву радост себи трудом прибавити, јер нам је свака унапред позната, и зато не би у њој уживали, а нисмо је сами заслужили.

Тако премишљаше и Вајсхофер док је онако лагано унапред досуђено ишао улицом. А мислио је и даље и за извесно је порицао, да је ишта познато, та зашто би иначе човек у потреби и невољи и викао Бога и људе у помоћ? Да је све унапред одређено, мишљаше он, то би ја врло радо дао прво градском екзекутору једну добру ћушку, али не верујем, да би он, као од искони му намењену, мирно задржао, него би ме богме љуто казнио.

О, како је то глупо, што људи хоће помоћу бацања карата да дођу до познања будућности, а други опет посматрањем длана и чега све ту нема — при томе развуче уста на ироничан осмех и пљуну гнушајући се. Хоће да набаве јаја од животиње, која никако и не постоји нити је кад битисала!

»О, то проклето бацање карата!« И он дубоко уздахну.

Вајсхофер беше још млађан сељак, беше добро израстао и имађаше лепо лице са угасито плавим очима. Испод правилнога носа беху чисти брци покривајући румене усне, а са стране је опет пустио нешто браде. Бујну своју плаву косу је чешљао горе, »на ветар«. Имао је висок шешир широка обода, а одело му беше угасито и без икакве боје, која би упадала у очи. Био је то једном речју красан човек, но данас се то није могло на њему видети, ишао је тако лено, лице замишљено оборио према земљи, као онај који — по народним речима — тражи јучерањи дан, и ко би такога видио, не би га држао ни зашто.

»Добро ти јутро, Вајсхофер!« рече неко.

А он погледа горе, а пред њим стајаше човечуљак, који се могао кочоперити, колико је хтео, али је ипак изгледао као каква ругоба. Једно му раме беше знатно више од другог, а сразмерно телу велика глава се наједрила на другу страну. Испод капе, коју је весело накривио на лево ухо, висили су неки прамови пола седе а пола жуте косе. На носу су јахале велике округле наочаре, испод чијих стакала су вириле ситне, сиве очи; све на лицу беше заокружено и румено као јабука, те одаваше човечуљка ако и не доброћудна, а оно увек расположена. Имао је капут, чија се боја није могла лако одредити, јер је на разним местима — ваљда само услед времена — била разноврсна. А што су чакшире биле набране, где то није требало бити, и затегнуте, где и опет не приличи, то није била кривица до њих, него до његових сабљастих ногу. Са канапом је привезао један за други два зидна сата те је један висио о вишем рамену, док је други се пружао по прсима. На једном, кроз рупицу од капута, провученом концу звецкаше неколико шеталица а у левој руци носаше неку кесу од грубога платна, била је потешка, то се видело, ту су ваљда били утези и алат. Сам собом дакле стајаше путнички сајџија Хауцнер Михл испречив се, у колико је то са својим кривим ногама могао, пред Вајсхофером, те му запречи пут.

»Добро ти јутро Вајсхофер!“ рече он.

»Добро јутро«, одговори овај.

»Идеш ли у град?«

»Идем.«

»Ваљада ћеш по оно мало интереса, што ти дугује трговчић у граду?«

»Да«, рече Вајсхофер.

А Михл настави: »Би ли радо сасвим извадио свој новац?«

»Та бих, али му не могу из очију исцедити. Изгледа ми, да их нема ни за себе.«

»Како ће ти бити кад ти кажем једну лепу новост!«

Ах, рекао је или не, свеједно!«

»Јуче сам био код трговца, а вере ми стари подскакује као веверица од радости; наследио је неко добро. Ни један пак — тако ми рече — од оних, који су га у оно тешко време мучили и досађивали. неће ни паре видети пре, но што је уговорено. А ти зато, што си увек био увиђаван, можеш их, ако хоћеш, одмах сутра добити, само реци па, као што је рекао, можеш још данас добити!»

»Па, право ми је!«

»Али, Вајсхоферу, какав си ми ти? Да ли тако говори и изгледа човек, који ће добити натраг свој новац, на који је могао крст метнути?«

»А шта ће ми сад? А можда је и добро дошао за сарану.«

»Охо, охо, а ко ће то да умре? Ти тек нећеш!»

»Та моја Евица.«

»Твоја жена? Та шта то говориш? Та кад сам је само видио, та беше тако свежа, здрава па пуначка, као и увек!«

»А погледај је сада!« Вајсхофер одгурну шешир гладећи своје широко чело. »Да, Михл, од месојећа је то. Врашка та жена са њеним глупостима! Бацала је карте од шале, та да од шале, као што је рекла, а мојој изишао макови кец, а то значи смрт, као што су јој протумачили. А ова на то страшљиво развукла своје лице. Та то је грех — рече она — хтела сам се шалити, а Господ ми озбиљну ствар показао! Одонда је уобразила то и неће бити добро. Да није то жалосно, могао би се човек сит насмејати кад види како се она забринула да се прорицање испуни. С дана у дан је све мршавија, а из главе јој се то не може избити. Колко сам ја сати уз њу провео, говорио јој а она лепо слуша, у свему ми даје за право, а кад ја устанем, а њена последња реч као и прва, да мора умрети. У страху сам дозвао и доктора из града, а овај је вртио главом и рекао: »Ова је духоболна.« А ја сам му на то све испричао. »Хм, хм«, мумлаше он, увлачећи бурмут у нос, »та та ће ради свога лудила још и умрети.« »Хвала на поуци, господин докторе«, рекох ја, »али би мени јако жао било моје глупе Евице.« Вајсхофер покри очи рукама. »Тако оштар ветар душе пољем.«

А човечуљак климаше врло замишљено својом великом главом тако, да се капа са левог увета навали на десно. »Та и самоме би ми било жао таке жене.«

»Кажем ти«, рече млади сељак болно, »као да је већ мртва! Овако не може даље потрајати. Никакав говор ту не помаже нити

родносно питање у Немачкој. Но није то тако само у Немачкој. И нисмо ми потегли овом приликом пером само тога ради, да укажемо и покажемо, како се бори против оправданих тежња и захтева појединих народа у Немачкој. Има тога пуно и по осталим деловима и државама „просвећене“ Европе. На све се стране дигли силници, да свакојаким средствима занеме језик, да потру име, да униште веру. И ти силници нису дивљи Хуни, Авари ни Татари — не, то је духом данашњег система и уређења друштвеног напојени, у том духу васпитани и образовани скоруп друштвени, који ни појма нема о правој задаћи и дужности правога човека, који неће да чује за права људска, којима је мила само груба сила и тиранија.

Али су уједно то људи, који неће да знају, да тиран-отац, тиранским и насилничким својим поступањем с децом својом, изазива у ових само мржњу и презир према себи, одбије их и отуђи од себе, те у старости својој, у данима невоље своје, остаје усамљен и остављен сам себи. А што често бива у обичном дому породичном, то се лако може догодити у оваким приликама у државној обитељи једног или више народа. Јер љубав рађа љубав, а насиље изазива насиље и са свим је право тако.

Буде ли се дакле од стране данашњих власника и на даље тако тирански поступало, према извесним деловима становништва једне или друге државе — са свим је природно, да ће из редова потиштених стизати силницима поруке, каква беше и она, што ју је учинио председник пољског новинарског удружења Зајонковски а поводом говора Хохенлојева.

У прошлу суботу је одржан банкет у Лавову у спомен оних, који су учествовали у последњем пољском устанку. Зајонковски је на том банкету рекао између осталога: „Хохенлоје је тражио од немачког државног сабора нових 100 милијуна за истребљивање Пољака. Надамо се, да ће се ова зла намера осујетити, кад развијемо пољску заставу и затрубимо ратну узбуну.

Хохенлоје ће целу Пољску уверити, да је њен вековни најопаснији противник Пруска држава. Пољска свест народна ваља на свима линијама да се одупре германским тежњама. На ову тешку борбу, готово је свако пољско срце из дубине своје.“

Ето, тако поручују потиштени Пољаци својим тиранима. А тако ће без сумње поручивати свагда сви потиштени народи својим угњетачима и пре ће у крви својој полећи, него што ће подлећи навали туђинској.

Јер љубав рађа љубав, а сила изазива силу. Тако је увек било, на ће тако и од сад бити. —н—

Нови Сад, 15. јануара.

Захвалност црногорском кнезу. У прошли уторак у вече, кад је број нашег листа од прошле среде већ био одштампан, добили смо брзојав с Цетиња, у којем нам се јавља ово: „Критска народна скупштина отправила књазу Николи брзојавом дубоку благодарност на племенитим и узвишеним његовим осећајима према Крићанима у питању кандидатуре војводе Божа Петровића за критског гувернера“. — Кад су велике силе кандидовале биле војводу Божа Петровића за управника Криту, кнез црногорски Никола није на то пристао с изјавом, да не може допустити, да један Петровић буде сметња ослобођењу и уједињењу грчког народа. С тога је добио ову захвалност од критске народне скупштине.

*

Похвално дело. До четрдесет угледних Срокиња Новосаткиња и неколико Србобранкиња, Карловкиња и Петроварадинкиња, отправиле су данас брзојавним путем срдачан поздрав одушевљеним Саскињама, које се налазе у Бечу и чекају, да буду примљене у аудијенцији од цара и краља Фрање Јосифа. Саске родољупкиње су у прошлу суботу однеле да предаду цару и краљу писмену жалбу због законског предлога о помађаривању наших села и градова. Неможемо овом приликом, а да не довикнемо: Живело наше честито и одушевљено женскиње, које се у одбрани права народних, тако радосно придружило Саским родољупкињама. Живеле!

*

Нису их припустили. У прошлу суботу отишло је изасланство многобројних ердељских женскиња цару и краљу у Беч, да му преда писмену жалбу због законског предлога о помађаривању имена места и да га умоли, да тај законски предлог не потврди. Међу тим царска кабинетска писарница је известила саске госпође, да им аудијенција није одобрена. Поводом тим су се саске женске договориле у хотелу, где су одселе, да се законски предлог о помађаривању имена места, јавно расправи на јавном збору. Овај збор би имали да сазову немачки народњаци. — Како нам се чини, у нашој монархији се данас забрањује и жаљење пред престолом нашег највишег заштитника. Доиста је наступило у нашој монархији жалосно и врло теретно доба!

*

Француски лист „Нор“, који као што је познато, служи француско-руским интересима, доноси у броју од 13. јануара писмо из Русије о постављању краља Милана за врховног команданта српске војске, које гласи овако:

„Одступање краља Милана и долазак на српски престо младог краља Александра било је некада дочекано код нас, као и свуда, где се љуби храбри српски народ, са највећим задовољством и с надом, да ће се удаљавањем првог краља (du souverain-brouillon) са српског земљишта повратити овом симпатичком народу више од једног услова за мир и напредак, који му није никад могла осигурати Миланова влада.

Код нас, особито, где цео свет цени Србе, као млађу браћу, који припадају истом словенском племену као и ми, веровало се за часак, да ће се овај народ, ослобођен од туторства и страног утецаја и непријатеља Словенства, који се није могао одвојити од раскраљеве владе, повратити и загосподарити својом судбином присвајајући политику, која одговара захтевима и традицијама Српства.

На несрећу, ова радост не беше дуга века. Краљ Александар, поред високих способности, којима се одликује овај млади владар, много је одан своме оцу. Он тера чак своју оданост тако да заборавља своје дужности и обавезе према отаџбини и народу, који му је поверио своју судбину.

Краљ Милан, кад је одиграо комедију одричући се и одлазећи из Београда, а познавајући добро љубав свога сина краља, није се задоцнио, да се врати у Београд. Његове посете, с почетка ретке, постајале су све чешће и дуже; и сваки пут, кад беше дошао у Београд, под изговором да види свог милог сина, сковао је он нову карику у ланцу, који га је везивао за српски народ. А сада смо дознали да је раскраљ Милан наименован од свог сина краља, генералисимом српске војске.

Генералисим српске војске! Радо би хтели знати у чему се састоји нови посао, који даје раскраљу наименовањем његов син и господар земље, и каква ће бити нова улога, коју ће примити на себе раскраљ, који је пошто је постао краљем, хвала успесима руске војске против Турака 1877-78. био осуђен да положи своје краљевство пред утецајем Аустроугарске. Кад се каже генералисим, и нехотице се помишља на генерала, који је доказао своју храброст и велики војнички дар.

Ми, чија је историја испуњена примерима јунаштва и војне вештине кроз толике векове, ми имамо само једног генералисима, а то беше непобеђени и славни Суваров, римнички гроф и кнез од Италије!

А где је војска, коју је краљ Милан одвео до победе? Је ли видео барем једну битку и јели осетио мирис барута над главом својих чета, које је водио на разбојиште?“

Политички преглед.

Угарска.

Земаљски сабор. У прошли уторак је почела расправа у угарском земаљском сабору о прорачуну за годину 1898 му. Странке су се повукле и опет у своје старе положаје. Апоњијева странка је изјавила преко свог председника Хоранскија, да не прима прорачун. Кошутова фракција је изменила своје тактично држање. — У седници свога клуба од прошлога уторника закључила је, да из неповерења према влади неће учествовати у генералној дебати о прорачуну с изјавом, да не сматра за уставан парламенат чија је већина дошла до мандата с једне стране насиљем, с друге пак подмићивањем; даље да садашњу владу не сматра уставном такође, јер је ова својим најновијим предлогом о привременом поравнању огрешила се не само о закон, него је повредила и нагоду од 1867 ме. — После дводневног расправљања, усвојен је у опће прорачун у седници од прошле среде. Данас, у четвртак, почета је расправа о појединостима прорачуна. У овој седници ће да интерпелира Антал Мочи о зеленаштву у погледу издавања новаца на храну од стране трговаца с храном.

Троједнница.

Сабор. У седници троједн. сабора од прошлог понедељника поднела је коалирана опозиција два прешна предлога: 1) Сабор изриче данашњем сабор. председништву своје неповерење, позива његове чланове, да полажу своје части и да се на дневни ред сутрашње седнице стави избор новог председништва. 2) Да се саборски пословник измени особито обзиром на искључивање нар. посланика и да се установи рок, у ком влада мора одговорити на интерпелације. Ердеди и другови подносе протупредлог, да се преко предлога опозиције пређе на дневни ред, а председништву да се изрази поверење. Заст. др. Б. Мажуранић разјашњује предлог опозиције и наглашује, како је нечувен поступак председништва према опозицији дао повода поменутом предлогу. Говорник говори о искључењу Д. Старчевића, дра Поточњака, дра Амруша и дра Мазуре. Чим који опозиционалац мало слободније даде израза свом уверењу, одмах се подељује укор и искључује се. Председништво је једнострано у свом поступку, за то препоручује предлог. Опозиција бурно поздравља говорника. Нар. заст. гроф Ердеди препоручује свој предлог и оправдава председништво. Поименичним гласањем забачен је предлог опозиције. Заступник др. Деренчин тражи, да се други предлог одмах расправи. Председник вели, да ће се о њему на свршетку седнице расправљати. У прорачунској расправи говорио је др. Миле Старчевић, нападао барона Рукавину и коалирану опозицију. Хвалио дра Франка, јер он највише ради за начела покојног Антуна Старчевића Др. Деренчин образлаже прешност другог предлога те каже, да нема ни једне тачке у послов-

---

световање — о свемоћни Боже! — та мора умрети!«

А Михл је међутим врло помно гледао у своје ципеле — домишљао се! — а потом диже главу, погледа Вајсхофера и рече: »Знаш, мора се најпре ствар промотрити«.

»Бог ти наплатио, Михле! Али само жури. Та ти си увек био мудра глава. О Исусе! не знам шта бих све учинио теби за љубав...«

»Лакше, лакше, Вајсхоферу! Још нисмо ни ставили ногу пред ногу, а то би био тек један корак! Унапред не могу ништа обећати!«

»Размисли, ствар је тешка! А како мислиш почети?«

»Знаш, кад ја хоћу шта да оправим, морам имати ствар пред собом. Но сад хајдмо сваки својим путем. Остај збогом; надај се мало, али се сувише не уздај. У осталом веруј ми, да ћу учинити све што-год се може.«

»Учини, хришћанске ти љубави. Остај збогом Михле!«

И тако један оде десно а други лево, Вајсхофер брзим корацима према граду, да би се што пре вратио кући и видио, шта је свршио Михл, а у себи се надао, да ће божјом помоћу бити све добро; а Михл иђаше замишљено ка селу.

На сред села стајаше мала кућица гледајући са два прозора на улицу, са двориштем летвама ограђеним. Ко је хтео доћи до укућана, морао је кроз врата од летава преко дворишта.

»Онамо уђе Михл Мали неки пас на дугом, потешком ланцу насрну на њега

»Охо, враже« насмеја се Михл, »шта хоће тај дугачки ланац на том малом псу?« Са својом врећом, где му беше алат, зазвеча он према псу, који гледаше човечуљка, а било да му се уплашио од погледа, или се предомислио, тек се он повуче на место.

А Михл уђе у кухињу где је ватра весело пуцкарала на огњишту, а чуо је сељакињу где пева полугласно неку духовну песму, он заћута и уђе.

»Добро јутро!«

»Ах, Бог ти добро дао, Михле!«

»Да, да, хвала лепо«, рече он, јер спрва не знађаше, шта да каже, тако га је изненадило, што сељакиња рђаво изгледаше. Ни три месеца није, како је пред њим стајала румена женица са свежим очима, а сада — та је ли то она или није? — сад нађе увенулу жену, мршаву са клонулим очима. За један тренут па се развуче његово округло лице, као кад се деца смеју или плачу и то пре но што се на то одлуче. А потом баци врећу са алатом на столицу, скиде сатове са рамена, приступи сељакињи и рече: »Евице, та како ти изгледаш? Је си можда болесна? Зар те муж не трпи? Или те је сувише пазио те носиш у себи зло, које ће скоро као трће трчкати по кући?«

»Остави се Михле, шале«, рече сељакиња, »ја знам добро како ми је, шта ми је. Скоро ће ми бити крај.«

»Но, до врага, дотле већ неће доћи. Ви жене увек нешто уображавате.«

»Ја пак мислим, да ће баш дотле доћи, а ради уображења се ја тек не бих тако спремила за свој задњи час, као што ја чиним.«

Она показа на сто, на коме лежаше велика, стара и већ подерана књига, а Михл приступи те је прелиставаше. На сваком скоро листу беше по која слика у дрворезу, а на свакој ђаволи, који су свакојаким пакленим начином мучили осуђене душе.

»Гле,« рече Михл, »ја да сам на твом месту, ја бих се радије спремао за рај а да сам на месту твога мужа, ја бих с овим у ватру. Јер твој говор — и што се ти спремаш на смрт, која ти је тако близу! — то је тако бесмислено, као кад би ти рекао, пас ће добити буха, јер се чеше!«

А Ева се ражљути, јако се ражљути. »Ти лудо! Шта се ти разумеш у те свете — озбиљне ствари! Лудирај се ти у крчми, али не у самртној соби; шали се пред људима, који су мало недотупавни, те ће се теби за љубав смејати, али не вређај тим онога, који је на путу да умре. Је си ли разумео? Носи ми се с очију! Још горе би прошао, да ми није овога зла!«

»Та да, видим ја то«, рече Михл.

А сељакиња погледа у земљу, а за тим је спопаде љут кашаљ и врло тихим, скоро нечујним гласом рече: »Да, да, драги Михл, лако се теби смејати, али ја знам, како ми је.«

»А ја мислим, да бих и ја то могао лако знати, само кад ми кажеш, откуд си ти дошла на мисао о смрти?«

„Божји прст је ту.« Овде се сељакиња наслони на сто, ноге је издадоше.

»Но врага, јали откуда то? Но ако ти је тешко стојати, седи, рече доброћудни Михл.

»А она седе и настави: »О месојећама бацаху у суседству карте.«

»А да, забављаху се,« рече Михл.

»И мени изашао макови кец.«

»Макови кец?«

»Да баш макови кец.«

»И ништа више?«

»А зар то није доста? Та знаш ли ти, шта то значи? Та ништа друго, него блиску смрт. И ја ћу умрети.«

»То ми је први пут, да тако што чујем,« рече Михл. »Цео свој живот сам провео међу људима, који се разумеју у картама, и макови кец значи кесу изненадног новца.«

»Мислиш ли ти да ме залудиш?« упита сељакиња. »Откад се карте бацају, није се још чуло, да макови кец значи кесу новаца, но да значи врећу, у којој ће мене смрт стрпати, значи гробну крстачу, под којом ћу ја скоро лежати«

»Да, значи наше сеоске гуске, које се упуштају у ствари, које не разуму!« подвикну Михл и одједном побесни. »Кад не знате, шта се бавите тим? Макови кец значи кесу новаца и то је стара ствар«.

»То би било нешто сасвим ново! Он значи смрт!«

»Значи кесу с новци!» грмну Михл ударив руком у сто. »Препиреш се ти са старим човеком, који је прошао више света, више видио и више зна, но све те твоје луде сусетке! У осталом веруј штогод хоћеш, па си и сама бољу навлачи, док те не саране, но све и кад прикујеш маковог кеца на самртни поклопац, и онда ћу остати при томе, да не значи смрт!«

»Али Михле!« рече Ева дивећи се чудним мислима старца.

»Ево«, рече брзо Михл, »је ли макови кец био близу?«

»Управ поред кародаме, која беше моја карта«.

»Та већ знам, неудатима дође тиквена дама, а удатима кародама. Али да ти кажем: Ево, не макао се са овога места, врази ме жива у ваздуху растргали тако, да се чак ни на страшном суду не могу у целину ставити...«

»Забога, Михле, престани!«

»Изгубио ја спас душе своје, ако ти скоро не дође у кућу кеса са ненадним новцем! Више ти се клети не могу и мислим да треба да верујеш«.

»Исусе! Ко је тражио, ти брзоплету, да се тако безбожно кунеш? Уздам се да ти Бог то неће за зло узети, јер се ти вараш, будући да макови кец значи само смрт«.

»Добро«, рече Михл узев са ормана своје сатове и обеси их о раме. »Остани ти при томе. Него хајде. Ево, да се кладимо! Нећеш имати кад ни за смрт да се спремиш, а кеса са новцем ће ти доћи у кућу. Ако ја изгубим, то ћу ти ја платити красну самртничку опрему, а сви попови из села ће те сахрањивати;

ДОЛАЗИ ДОДАТАК.

нику, која није повређена. Предлог је одбачен.

У седници од 13. (25.) јануара говорио је Пливерић, по њему је ово данас најпатриотскија влада, а већина, највећи родољуби, којима једино сјај отаџбине пред очима лебди, докле опозиција има само себичне сврхе пред очима.

Србија.

Земаљска влада. Нова српска влада непрестано се труди и заузима, да како год све странке задобије за остварење постављеног програма о борби странака. Кажу, да ово заузимање има и својих успеха. Скорим ће, веле, да ступе у државну службу угледне личности из разноврсних странака. Генерални штаб активне војске склопиће се ових дана.

Именовани. Министар на расположењу Мика Ђорђевић, именован је за посланика у Букурешту, а досадашњи извршник послова државних у Риму, Иван Павловић, именован је за дипломатског агента у Софији.

ДОПИСИ.

Сомбор. Пре две недеље одржана је скупштинска седница, у којој се збило што-шта, што нам улева наде, да ће скорим и нама синути сунце, да ће се разићи црни облаци, који покривају небо овдашњега Српства, које и ако броји добрим преко 10.000 Срба становника, нити у Српству, нити у самом месту — у политичној општини — игра какву улогу, већ ако не такву, да се сваки свестан родољуб згрози, када види, какви је преврат кадра да произведе себичност првака и раздор, који је овде у Сомбору већма набујао, него игде.

Слушао сам не једном, где искрени родољуби очајавају, не знајући лека ни мелема љутој рани овој, која подгриза тело народно. Не једном сам чуо тужан поклич: „Ала смо ми Сомборци несрећни и одонуд нас лед бије, где се сунцу надамо!“

И одиста наше је стање жалосно, али рачунајући са непоквареношћу толико пута варанога и обмањиванога ратарскога сталежа, даље са свесним родољубљем већине занатлија и млађег трговачког нараштаја, имамо изгледа, да ћемо уз божију помоћ као прљавштину стрести са свога тела све оне недостојне синове, који своје жалосно Српство употребљавају као огртач, да њиме прикрију своје себичне и неродољубиве интересе.

*

Давно је то било, има томе ваљда двадесет и више година, како смо пошли низбрдице; како је непристрасни посматрач могао у напред израчунати, када ће наступити време, у коме ће нама да заповедају они, који су још у то доба од нас милости тражили. — „Да красних времена, — веле наши стари, — када се није питало: јеси ли Максимовићево-Коњовићевац, или Бикаревац; јеси ли владиновац или Апоњијевац — Србин си, па то је доста!“

Давно минуше та „красна времена“, када је народна маса издирала а у свези са онима и за оне, који су били „прекаљени родољуби“ све дотле, док им је то себични интерес тако налагао. Али се времена променуше; дођоше млађи људи, који као чланови народа издирући, потражише и удела у добробити. И млађа, родољубивија генерација са већином народа нађе се на раскршћу, да бира између старих властодржаца Максимовић-Коњовића, потоњих „нотабилитетлија“ и Бикареваца, који су годинама истрајали и важили као жестоки приврженици Милетића, а после радикалства.

И отпоче се до крајности жестока борба, из које највећу корист извукоше иноплеменици, и у којој се истрошила народна снага, потамнела чиста родољубива свест, овладао немар и неповерење између чланова једнога и истога народа, који је издирао и воће му, који, обмањујући га, утуткиваху своју родбину у она мршава звања, што им као мрвице у део падаху са богате софре владајућих иноплеменика.

Пре смо аргатовали, да би пок. др. Ђ. Максимовић одржао се у столици главна физикуса, а сада кулучимо, да би дру С. Павловићу (зету С. Бикара) обезбедили масно место жуп. физикуса — „један точак из блата, а други у блато!“ Пре су ови замерали онима, када су их виђали, да иду великом жупану на „поклоненије“, а сада они указују прстом, када виде Бикаревце, како се — као сенке — са подигнутом огрлицом журе, журе у жупан. здање, зар да их нико не примети... али сто је очију у народа, па све види и бележи до дана разрачунавања, а тешко ли си ономе, на кога тада упути свој громки глас — „глас народа, глас сина Божија!“

И народ је увидео, народ је дубоко прозрео како пређашње неверство Максимовић-Коњовићеваца, тако и ово Бикареваца; уверио се: „да је једно шија, а друго врат.“ И стојасмо пред обртном тачком и у нади, да ћемо једном доћи до већ толико жуђене слоге, а тиме и до угледа пред месним иноплеменицима, те повести коло и то српско коло, за чим нам од толико година срце чезне и пуца, сећајући се оних старих, веома старих времена....

Но човек снује, а Бог одређује: Још није била исцрпљена горка чаша, још не беше краја искушењу.

Наступише времена Апоњијевачка. Народ огорчен на све, што је у свези са скорашњом прошлости, раширених руку прихвати нову теорију, коју нити је у својој суштини разумео, нити је схватити могао — а и како би иначе могао подупирати онога, који не признаје другу, до ли мађарску народност у свој крвљу стеченој нам и милој но разнонародној домовини. Као изненадна бујица пређаше апоњијевштво уништењем свега старога — трулога; али као брза бујица пређе и заведени народ остаде зар са једним горким искуством више. — „Проклет да је десничар!“ „Ми Апоњијевци смо права српска опозиција!“ — разлегаше се по градским улицама у доба највећа и најживља кортешовања, а сада? Пређашњи Апоњијевци немо ходе и пригнуте главе шапућу: „Ала смо се обрукали... али ко би рекао... ми ко мислимо, да је то права левица... та оно к'о Србин је... а гле ти... ух, да грдне бруке!“

Апоњијевштво овде код нас било је историјска потреба, неумитна последица пређашњег зла и опаког узрока, који поред свег зла свога има ту добру страну, да нас учи: Да се не смемо слепо повести ни за ким, док претходно добро не промислимо, куда то води!

У ово доба, када су многи иначе искрени и одани пријатељи народа, помрачени неискреном проповеди првака такозване Апоњевачке странке, завели и цео простији народ и у своје руке прибавили силу јавна мнења већине Србаља, олако дошли до превласти у црквеној општини, која је издисала у љутом загрљају некадашњих нотабилитета, као назови избавитеља општинске имаовине, коју задужише Бикаревци, који међу тим ове мене претрпеше: прво Милетићевци, за тим радикали, па ad hoc радикали, у самој ствари владино-клерикали (за владе Јоте II.), а сада већ овејани владиновци... „Ругала се тигањица лонцу!“

Дакле трули остатци некадашњих нотабилитета владаху у црквеној општини, када је наступило доба Апоњијеваца. И што је чудо, ова нова струја није на мах уништила своје нотабилитетске (сада већином чиновнике) непријатеље, но се загрлила са њима, али од тога загрљаја почеше пуцати њежна ребра „господе званичника“. Вођа Апоњијевачке странке, или како се они радо називаху српске опозиционе странке, приморан је био у нотабилитетима (као интелигентнијем елементу) тражити ослонца и ако је знао, да му ови владини пузавци исто тако зла желе, као и Бикаревци, који у пасивитету очекиваху згодан час, па да се угнезде у општини; но између два зла, држећи друштво нотабилитета за мање, овима се приљуби у толико пре, што се у колу ових налазе многи његови лични пријатељи и рођаци. Но ови му љуто благодарише. „Што дикла, навикла“, па тако и некадашње нотабилитетлије, старе силеџије тераше из безакоња у безакоње. Општинско имање не само да не доведоше у ред, но може се рећи коначно довршише, што су Бикаревци онако красно започели...

И досади се епарх. адм. одбору ово гнусно пашовање, те разреши општину, но ова (односно одбор) протестује на саборски одбор, где помоћу својих моћних заштитника насиље одржа победу, и не сачекавши, да се решење Саб. Одбора својим путем преко адм. одбора достави, месни одбор односно председник претпрошле недеље закаже скупштинску седницу.

Пошто је послужитељима и овом приликом тешком муком пошло за руком, да искупе потребан број скупштинара (да дивна знака поверења!), то председник отвори седницу, која је имала — и ако је незаконита — многе важне одборске предлоге и изборе да обави, те тиме бар на неко време да осигура ма и незаконито делање ове чудновате смесе разноназорне „интелигенције“, а на челу незадовољнога и посве збуњенога народа...

И тиме сам дошао до оне тачке, којом сам овај допис започео, што и ако је мало дуже испало, можда ће бар у неколико моћи расветлити таму, која покрива узроке данашњега нашега жалоснога стања, показујући, да је народна маса ипак сачувала родољубље и ако је толико и толико пута заваравана била од себичне интелигенције и то кад од Максимовића, а кад опет од Бикара, па од Коњовића (управо и опет од Максимовића) и њихових приврженика, а у најновије доба од сама себе под лажном маском народне опозиције — Апоњијевштва... што ће га (народ), ако Бог да, извести на прави пут; јер и ако осуђујемо назови Апоњијевце (управо заблуделе народњаке), али од њих очекујемо, да ће прво из своје средине прогонити оне свесне, праве Апоњијевце, као шугаве овце из тора, те чист народ, као од губе ослобођено стадо, повести путем народним, који нам је наш отац Св. Милетић прописао, а којим данашњим даном „Застава“ ходи... „Правда твоја во вјеки слово твоје истина.“

Природно је, да нису могли дуго раме уз раме ићи људи нове струје (који се међу тим по све разочараше у својим Апоњевачким првацима) и стари грешници нотабилитетски. Они тражише рескриптом у руци правду и правичност, а ови личне интересе и освету...

Да ће гром скорим пући и цело неприродно састављено друштво којекуд распрштати, лако је било предвидети, али да ће катастрофа тако брзо наступити, томе се слабо ко надао. А ево непосредна узрока томе:

Одборник Плата Лугумерски, држећи се строго рескрипта, захтевао је, да се у минулој скупштинској седници изнесе и та ствар, што управитељ месне в. дев. школе већ од три године није полагао рачуна о уписнини ученица на истој школи (сума износи преко 200 фор.). Председник под упливом Вукићевића и т. д. не хтеде то дозволити, нашто П. Лугумерски изјави у одбору, а по томе у скупштини и заподене ту тугаљиву ствар. Пошто му председник, прочитавши решење већине одбора не дозволи упустити се у опширнију дебату исте ствари, одузме реч, то овај у оправданом огорчењу погледа око себе и сине му мисао, да, видевши опали број присутних, захтева, да се преброје скупштинари, те да се констатује, е да ли присутни по броју могу донашати правоваљане закључке. Стаде вика и цика убезекнутих грешника — нотабилитетлија: „Повуците предлог натраг... ви сте бунџија и т. д.“ — али П. Лугумерски истраја и остаде непомичан као стена. У томе председник, изавивши, да је излишно пребрајање, јер се лако да приметити, да је број присутних мален за донашање правоваљаних закључака, и огорчен нехатошћу и апатијом скупштинара, која је изазвана незаконитим радом неприродних му савезника, рекне, да према оваким околностима он неће више да буде председник и усмено поднесе скупштини оставку.

Ето тако се свршила ова скупштинска седница, која нам пружа наде, да ће се од сада ствари на боље окренути, ако народ буде добро припазио, коме ће се у будуће поверити.

Чувај се, народе, свакога, који ти је познат као закорели приврженик Максимовић — Коњовића и Бикареваца... јер кад год си невоље допао, једно од њих те је у бездан гурало а и данас јаду и чемеру твоме није узрок теби стран Апоњије, —

а ако ја добијем, то нека кеса буде моја. Пристајеш ли?«

»Ајде, молим те, теби није ништа да ме даш сахранити.«

»Свеједно, оклади се само, па се не бој, да ћеш бити сахрањена. Пристани!«

»Остави ме, молим те!«

»Најлепши покров, каквим само господу у граду покривају, ја ћу теби купити. Но, хоћеш ли пристати?«

»То нећу, јер је таква игра непријатна.«

»Та да,« насмеја се Михл, »јер напослетку макови кец значи само кесу с новци.“

»Смрт значи,« узвикну Ева, »а новац, који дође, ја ћу ти дати па ма откуд било.«

»Добро, Ево, узимам те за реч, да ћеш ми поклонити новац! Ни ја се не бринем откуда ће он доћи. Али ми на то мораш пружити руку, да се после не изговараш.«

А Ева му пружи руку са устезањем

»Добро, сад вреди. Али ти кажем, да ни паре нећу опростити. Ја знам, ти се сад не бринеш зато, али ја нећу ни у будуће да се ти зато бринеш. Твој муж не треба да грди, кад ја покупим сав новац, чим дође у кућу. Нећу ја да вам стварам неслогу. Ако будеш пазила и бринула се, моћи ћеш заштедети и потајно на страну справити тако, да ти муж не мора ни знати, шта си изгубила. Скоро годину дана ти дајем рока, али идуће нове године ћу доћи и искати мој новац. И тада ћу ти, ако те буде занимало, бацати карте како ја умем, а дотле остај здраво!«

На то изађе Хауцнер-Михл из собе и остави Еву јако забринуту.

»А ако напослетку и буде — —? Ах, онда не би требало ничему веровати. Та макови кец значи само смрт!«

Најзад ни сама није знала, да ли да се боји добитка или да се радује губитку.

А кад исто по подне Вајсхофер журно путем жураше, виде малога Михла где стоји на дасци, која стајаше преко јендека, да би се могло прећи на увратину, која је водила у суседно село. Он дотрча старцу.

»Хауцнер-Михлу, како је?«

Овај само жмиркаше. Гледаше Вајсхоферу у капут, који беше брижно закопчан, а с леве се стране нешто набурио. Михл опипа то место прстима. »Ту је«, речо он. »Јеси ли добио свој новац?«

»Јесам, али говори...«

»Пст! Много сам времена ради вас продангубио, но ипак мислим, да није изгубљено. Само ћу да ти кажем: ми се данас нисмо ни видели, нити говорили, разумеш ли? Па пази код куће, немој да се изговориш.«

После по сата уђе Вајсхофер у собу и поздравивши жену поче откопчавати капут, извуче тежак новчаник и метну га у чекмеџе.

»Шта ти је то?« упита Ева.

»Много новца, Ево! Знаш онај, што сам позајмио градском трговцу и што сам већ давно мислио, да га нећу ни добити. Нешто је насљедио, те ми је исплатио.«

»Све?«

»Све до паре.«

»Ах, Боже мој!«

»Тебе нешто весели.«

»Та да«, рече му Евица, извади новчаник и бројаше новац а при том биваше час бледа час румена.

Тако беше и тако је морало бити! А било јој и лако и тешко око срца.

Од тада се одала кућеводству и штедила је тако, да је Вајсхофер опазио, да она нема каде да умре. Но, што се више ближила нова година, била је све немирнија и у очи нове године призна она своме мужу, како је изгубила опкладу са Михлом и да је штедила — додуше то не беше лепо — новац, да би то затајила. А ево сутра ће доћи тај враг и искаће свој новац, а она није могла скупити ни четврти део, ма да је толико штедела. Најзад га мољаше да јој за њену несмотреност опрости.

А Вајсхофер мишљаше на то, чешући се иза увета, он јој врло радо и од свег срца праштa, само кад му је жива Евица и тако свежа, због тога не мари он за сав тај новац, па ни за трипут толико! Да богме и њему изгледаше врашки глупо, да им тај Михл сву заштеду тако олако однесе, у осталом он се често шали и тим људе застрашава, а не мисли баш зло. А они ће га чекати, док не дође.

Када пак дође, би дочекан некако неповерљиво, но он се правио, да то не види, скиде своје сатове и седе за сто Еви на супрот. Вајсхофер сећаше на клупи подаље, као да га се ништа не тиче, па ма се шта догодило.

А Хауцнер-Михл уозбиљи своје очи и рече: »Но, Ево, чини ми се да си још жива!«

»Да«, отпоче она и што је више говорила, беше у лицу све руменија. »Да, истина је, макови кец не значи смрт, него новац у кућу; али кад ко зна, да је то тако извесно, онда не треба да се клади или друкчије да му шкоди, јер није поштено. А још је мање поштено наговарати жену, да ради што за леђи свога мужа. Јеси ли разумео? Ја то говорим, јер морам да кажем.« На то извади новац. »Па ипак сам ја послушала твој савет и целу годину тврдичила; ово сам скупила и узми, а ако ти је мало, жао ми је, али више немам.«

»А можеш и то задржати«, насмеја се Михл, »мени ни онда није било стало до тога. Хтео сам ти показати, да карте нису ништа значиле, нити да шта у опће значе! Макови кец не значи смрт, јер ти живиш још и данас, нити значи новац у кућу, јер сам ја то сам измислио знајући, да ће ти муж новац из града донети. А ја сам се потајно с тобом опкладио, да би се ти радом забунила те заборавила маковог кеца и смрт.«

Ева се немо пљесну од изненађења а Вајсхофер дотрча столу покупи новац и стрпа га Михлу у џеп. »Мораш то узети«, говораше он непрестано, »то мораш узети, заслужио си и ја ти радо дајем.«

Није се Михл баш ни опирао, само посматрајући ове срећнике скакаше од задовољства с ноге на ногу и није се могао умирити тако, да му је Вајсхофер једва стрпао новац у џеп. Но, од једном застаде.

»Кад морам узети«, рече он, »ја ћу узети. Та плати се лечнику и кад ништа не испослује, а ја сам учинио више но лечник. Но, Ево, шта је, да ли те занима? Та ја сам ти обећао на свој начин карте бацати.«

»Хајде, молим те«, рече Ева, »зар ја могу у тако што веровати?«

»И ја сам мислим, да ти то неће више требати. Па ипак дај ми карте, јер сам видио да имаш. Тако, хвала лепо! Много си нам бриге задала! Некад су их измислили за невину забаву, али их је човек, као и многе друге ствари злоупотребио. И зар није доста, да са њих многи људи осиромаше, него да залуђују још и жене? Ти већ допушташ да их бацим у ватру, онде ти неће ни једна »изићи«, него ће се удаљити од тебе све и то је најбољи начин бацања карата. По томе, какав је човек у души и телу, је ли прав и задовољан или лењ лаком, по томе се већ може рећи, хоће ли ко на свету бити срећан или не, но другог прорицања нема. Та да, човечја судбина је у божјој руци, а ја не знам, откуд би се она могла са неба сићи у гадне карте и прљаве циганске руке! Дабогме, од онога, што се по целој земљи дању и ноћу прориче, од хиљаду случајева један се догоди и о томе чујеш ти друге хиљаду пута говорити а о оних девет стотина и деведесет девет случајева, кад се није догодило, о онима ћуте сви. Кад те дакле ко позива да ти врача, то магарац тражи себи друга и не мисли, да ће те прогласити за великодушна, ако ти зато пропаднеш. А и попа, кад нема више шта да каже, обично вели: Амин!

С немачког **В. С.**

та ту болест лако ћеш, ако већ ниси, прекужио — него један или други од пређе споменутих!

Погле новосадске црквене општине, како напредује, како се богати... али, знај, да и онде беше до скора, још пре неколико година пуно јада, док год народ није својим бистрим оком прозрео, у којим слојевима има да тражи своје искрене пријатеље!

Стара Пазува, 12. јануара. Наше овде изакулисне догађаје који су се пролетос и летос најпре са пок. Влајком Кнежевићем, а за тим, са женом Живка Деспота одиграли, јавили смо тада у своје време. Сад смо пак у стању јавити да је у погледу несретног Влајка овдашњи адвокат г. Др. М. Миладиновић пријаву судбеном столу у Митровици поднео, сад још и то јављамо, да је судбени сто исту од себе из разних — разлога одбио, а уједно овоме срсском суду наложио, да исти главну расправу за у овдашњем општинском затвору најпре тученог, а за тим обешеног нађеног Влајка спроведе. Расправа ће се држати јавно у понедељак 19 — (31.) јануара у старопазовачком среском суду, и вели се, да ће на исту доћи и г. државни одветник из Митровице. Какови ће резултат цела процедура донети, то ће зависити од сведока и праведних судија, који су позвани да истини и правди удовоље. Наравно да се тврдити не може да се пок. Влајко сам обесио, као што се не може тврдити ни то, да га је ко други удавио а за тим обесио. Али ипак треба да је главно исказ сведока, и оне телесне озледе које су се знатно на телу мртвог Влајка виделе. Ми се не можемо доста начудити, зашто је наш начелник Милош Пауновић пре 5—6 недеља свегу на заповести читао, то са неком „дивљом поноситошћу“ да је у погледу Влајка ствар легла, а овамо се јавна расправа за идући понедељак спрема да се одржи. Кад се цео случај са горњим наводом узме на знање; нашто обмањивање света. Онај пандур што је убио из пушке жену столара Деспота, осуђен је на 15 год. тешке тавнице. И тај би чин друкчије испао да је за руком испало некима. Поред свега тог што се онде где постоји сремски суд такав случај општине ни њених органа ништа не тиче, нити њима у делокруг спада да они записник о чину убиства састављају, ипак хтедоше непозвата господа да то учине и већ почеше у перо диктирати онако по њиовски да оперу „част“ полиције. Бог хтеде, и болна тада рањеница чувши шта се са диктирањем хоће, усили се и проговори шта се са њом збило, нашто ситној господи испаде перо из руку. Болна рањеница дочека за то позвату господу судског пристава Винковића са лечником, који су целу ствар у записник истинито, и онако узели, као што је било. Да је случајно рањеница пре комисијина саслушања своју мученичку душу испустила, цела би ствар била доста забашурена. Ми овде у Ст. Пазуви сви са запетошћу ишчекујемо дан расправе, а резултат исте, ако буде вредно јавићемо.

Граничар.

Вести из места и са стране.

Епархијски школски одбор бачки сазван је у седницу за среду 28. јануара (9. фебр.) о. г. у 9 сах. пре подне.

Прослава св. Саве. Јуче је свечано као и увек до сада, прослављен овде у Новом Саду први српски прегалац за школу и просвету св. Сава. Пре подне је у саборној цркви одслужио архијерејску литургију епископ бачки Герман уз припомоћ проте ћирића, поп Боже Поповића, катихете Мих. Миловановића, поп Николе Теодоровића и ђакона Вељка Миросављевића. После службе је обављено водоосвећење у гимназијској дворани и одржана свечаност на којој су говорили управитељ гимназије В. Пушибрк и матурант Борислав Увалић. После подне је одржана свечана седница књижевног одељења Матице Српске на којој је говорио о 50-годишњици у српској књижевности проф. карловачке гимназије Ђорђе Магарашевић. Седница је била врло добро посећена; много посетилаца је било како из Новог Сада, тако и са стране. У вече је одржана гимназијска беседа, о којој на другом месту говоримо.

Одличан гост. На св. Саву бавио се у нашој средини један од вођа радикалне странке у Србији бивши министар привреде г. Коста Таушановић. Посетио је уредништво „Заставе“ и своје пријатеље а у вече био је присутан на гимназијској беседи. Г. Таушановић је у четвртак по подне однутовао натраг у Београд.

Наша гимназијска беседа. И до јако се с нестрпљењем очекивало вече, са којег смо свагда понели најлепше утиске, али јучерање вече мамило нас, и нехотице нас гонило да сви листом одемо у позориште Дунђерскога, где ћемо се лепо, у красној песми и свирци науживати. То наше надање, то жељно изгледање претекло је наше наде. Да рећамо како је испала свака поједина пијеса у програму, значило би, низати све лепше утиске, све угодније осећање, које је стварала у нами свака тачка. Неуморни професор Грчић са својим вредним ученицима, дао је јучерањој беседи вид праве уметничке вечери. Уважавајући тај труд његови ученици су му предали ловор-сребрн венац, да му донекле укажу знак захвалности. Оно бурно здрављање, одушевљени узвици нагонили су слављенику сузе радоснице. Тај тренутак био је тренутак опште симпатије, и израз признања за користан рад му. Вредно је истаћи лепи и капитални тенор С. Попова, угодни и сигурни баритон С. Жупанског а мимо то снажни и лепи бас М. Вукосављевића. На крају изричемо истинско признање нашим гимназистама на јучерашњој беседи.

Народна забава. Лепи обичај који је пре неку годину био уведен, да се приређују народне забаве, обновиће се у нас опет. Неколико овдашњих грађана, одржали су пре неко вече договор, на коме су решили, да се на Три Јерарха приреди народна забава у Дунђерсковом позоришту. На забави ће бити говора, песме, свирке и игранке, а поближи програм донећемо у своје време. Наш народ је радо похађао ове забаве, те већ и сад чујемо да се наши ратари и занатлије живо интересују за ову забаву.

Српска академска омладина у Будимпешти приређује беседу са игранком за подизање споменика српском књижевнику Кости Руварцу и обнављање споменика др.-у Јовану Берићу, Корнелу Станковићу, Мити Поповићу и др.-у Максиму Николићу у очи св. Три Јерарха (29. јан. — 10. фебр.) 1898. у дворанама будимпештанске варошке редуте. Распоред: 1. Лжичар: „Приморски напеви“, пева „Кос“, певачко друштво српске будимпештанске академске уједињене омладине. 2. а) Рубинштајн: „Тарантела“, (ор. 6.) б) „Соловеј“ од А. Алабјева арабеска од Фр. Листа, свира на гласовиру госпођица Зора Вучетића из Новог Сада. 3. а) Зајц: „Хајд у коло“, б) Шуберт: „Пастир на стени“, пева госпођа Мила Рајићка из Будимпеште, прати је на гласовиру господин Евђеније Стојановић старији. 4. „Polonaise de concert Wieniawski“, свира на виолини госпођица Иванка Коњовића, прати је на гласовиру госпођа Антонија Максимовићка из Сомбора. 5. Јенко: „Плови, плови“, пева „Кос“, певачко друштво српске будимпештанске академске уједињене омладине. 6. Schubert-Liszt: „Soirées de Vienne valse caprice“, свира на гласовиру госпођа Антонија Максимовићка из Сомбора. 7. Бајић: „Венац српских песама“, пева „Кос“, певачко друштво српске будимпештанске академске уједињене омладине.

Читуља. У очи св. Саве преминуо је овде у Новом Саду после дужег боловања Божидар Полит син др. Мих. Полита, у 23. години својој. Покојник је био чиновник у новосадском централном кредитном заводу. Лака му земља!

Светосавске беседе приредили су још Срби у Стоцу у Херцеговини са врло лепим програмом а тако и „Друштво св. Саве“ у Гор. Карловцу.

Угарска класна лутрија. У прошлу среду обављено је извлачење угарске класне лутрије IV. кола. Извучено је 1500 згодитака од тих су добили по: 10.000 круна број: 5286. 5000 кр добили су бројеви: 52385, 54375. 2000 кр. добили су бројеви: 2576, 14232. 1000 кр. добили су бројеви: 23425, 43233, 72377; по 500 кр. добили су бројеви: 4404, 12901, 13932, 14086, 22440, 26898, 27172, 35381, 53614, 63679, 67637, 69684, 70600, 72426, 72511, 76587, 77303, 77691, 88550, 96053, 96927, 98936. Остали згодитци добили су по 170 круна.

Кратке вести. Пакрачки епископ Мирон служио је на св. Саву литургију у загребачкој српској цркви и рукоположио за ђакона Димитрија Витковића. — Крајем фебруара одржаће се у Осеку главна расправа против 71 оптуженика из Бошњака због немира. — У Трсту већ од дуже времена влада јака магла тако да се ни корака не види пред собом; у прошли петак оклизнуло се стога до 20 особа у море.

Најновије вести.

Депутација саских женскиња. Из Беча јављају, да је тамошња немачка народна странка, приредила у прошлу среду свечан банкет у почаст изасланства саских женскиња. За данас, у четвртак, заказан је народни збор, на коме ће се читати молба изасланства која су спремљена била за цара и краља и претресати законски предлог о помађаривању имена места. Међу тим, још се не зна, хоће ли збор бити допуштен.

Повраћени у службу. Српски министар унутрашњих послова је повратио у службу велики број чиновника, који имају добро оспособљење, а који су од пређашњих влада из страначких обзира или пензионовани или отпуштени из државне службе.

Преузео команду. Краљ Милан је примио јуче, у среду, команду над активном војском. Кад су му се у граду приказали сви официри ђенералног штаба, отишао је Милан с њима у двор на аудијенцију краљу Александру.

ИЗ НАРОДНЕ ПРИВРЕДЕ.

Српским земљорадничким задругама.

Док човеку није невоље, слабо мисли о злу, што га може снаћи. Невоља је човеку највећи учитељ, јер га гони да тражи начина како ће се помоћи. Док су у бољим приликама били, да су тада поједини мислили на црне дане, неби било данас толико јадиковања. И ако се данас нашао начин, како ће се нашем земљораднику помоћи, треба знати, да нити се нашао, нити се може наћи тако преки лек, да се могу све тешкоће одухнити као перо с длана. Јесте наша жива жеља, да се народу помогне, али треба добро и то размислити, може ли се то учинити преко ноћи. Кад је ко дуго и дуго ишао кривим путем, па му ви покажете прави пут, не може се он одмах оног часа затећи на правом путу, него му треба с кривог пута скренути, па се правом путу упутити и стрпљиво корачати, док на чистину изиђе. Ко би запео вилама, одједанпут да пренесе камару на другу страну, не би га држали за паметна човека. Ако хоће то, мора стрпљиво, да набада и да преноси сноп по сноп, док не пренесе целу камару, за то се и каже, ногу пред ногу, па оде у Цариград, а нико неће потећи да једном скоком скочи у Цариград. Ето тако је то и са земљорадничким задругама. У земљорадничкој задруги треба ратар да нађе спаса себи. Али ни једна се болест не може излечити док духнеш, него мора се лечити опрезно, и не сме се губити стрпљење, па није вам друкчије то ни кад се ко лечи од оскудице и од невоље.

Признати се мора да је лакше саветовати него невољу трпити, али је и то истина, да нестрпљење може покварити и оно, што би се могло учинити.

Реч је о помагању народа путем земљорадничких задруга.

Савезна скупштина земљорадничких задруга имала је ове године за кратка свога трајања толико силна посла да посвршава, да се није ни стигло, сем истакнутих послова, друго што да претреса. Може бити да је било згодно том приликом повести разговор и о жељама, које су се можебити појавиле код појединих задруга. Па кад није то могло бити оном приликом, може се то учинити накнадно.

Каже се, док се дете не заплаче, мати га се не сећа; али слабо би детету што помогло и поред најбоље воље материне, ако би оно зажелело, чега мати нема, и што не може учинити. Исто тако и земљорадничко задруга треба да размишља о свему, што мисли да треба учинити, па да приступи раду тек кад види, да се то и може учинити. Земљорадничке задруге неће остати с оваким радом, какав је сад, него ће из године у годину рад бити све већи и разноврснији. Оно што ће задруга моћи да учини после године дана, не може сада, као што ни дете не може ићи док не научи дубити и не ојача. Задруге су још семе сад, из којег ће тек да никне обилати род. Не може се сејати и одмах жњети.

Поједине задруге могле би поједине жеље своје подносити савезу, само треба да размисле, јесу ли за сада те жеље остварљиве. — Ако су остварљиве, онда тек вреди да се обраћају за помоћ и савет даље.

Треба увек задруга да има на уму, ко су највећи непријатељи њени, па да им се клони с пута. А највећи непријатељ земљорадничким задругама су сами задругари, Присебност и зрело суђење очуваће задруге у животу на срећу задругара, а на спас народа нашег.

Може бити дивних жеља, али треба знати, да се једне жеље могу остварити одмах, друге пак доцније, а још друге тек после дужег времена. Свака мати воле да јој дете што пре пође, али јој то нестрпљење опет не помаже, него мора да чека, док дете не дође до те снаге. Ко почиње да остварује жеље, које се не могу одмах остварити, тај узалуд троши снагу и губи оно, што би се могло остварити. Највећа сметња за земљорадничке задруге може лежати у самим задругарима, ако не срећују трпељиво посао по томе, шта се кад може учинити, него ако раде преко трупца и троше снагу своју и време за неостварљиве ствари.

За то не треба наше жеље да буду наше сметње у раду него треба свесни да смо и трезвени у послу, не треба да се машамо онога, што ће се тек временом моћи остварити, док будемо јачи, јер нам онда пропада и оно, што би могли урадити, да смо то радили, а не друго што.

Нек вам се, дакле чују жеље, али жеље, које не доносе зло и сметње.

У Загребу, на Богојављење 1898.

Савез српских земљорадничких задруга у Аустро-Угарској (као задруга).

Како треба давати стоци течне лекове.

Невештим сипањем течних лекова оболелој стоци у уста, може пре да јој се нашкоди, него ли да помогне. Кад коњ добије наступ (колику) или кад се код говечета јави надун, потребна је брза помоћ, с тога се обично, пре него што дође сточни лекар, употребљавају разна кућевна средства, као што су тој од титрице, млеко, уље, вино итд. а при надуну говеди, салмијакгајст у смеси са сапуницом или ракојом, кречница итд. Ове и сличне лекове сипа стоци у уста сваки онако, како мисли да је најбоље, али при свем том многи из незнања врло често греше.

Брза помоћ, при појави таквих акутни болести, са свим је умесна, само ако се употребе подесни лекови и ако се болесном грлу сипа лек као што треба. Но обично се при сипању лека стоци у уста греши већ тим, што се сувише високо дигне глава и што се језик, који баш потпомаже гутање, извуче до половине из уста и руком чврсто држи, а међутим лек брзо и без престанка сипа лонцем или каквим другим судом, који има широк отвор. Ако болесно грло, услед оваког погрешног начина давања лека, не може да гута, онда му неки још руком стегну душник и грклан, и онда није чудо, што се грклановн капци отворе и омогуће лакше продирање једног дела течног лека у душник и плућа. Ако животиња одмах кашљањем не избаци лек, који је странпутицом пошао, може да се јави врло опасно запаљење плућа.

Да не би дакле једну болост лечили, а другу исто тако опасну изазвали, треба при сипању лека бити врло пажљив. Не треба стоци сувише високо подићи главу, а не треба јој ни језик држати, јер јој је неопходно потребан за гутање. Исто тако не треба притискивати и гладити грклан и душник. Нарочито пак треба на то пазити, да се лек полако и испрекидано по мало сипа. Док животиња један гутљај не прогута, не треба други сипати у уста.

За сипање лека не треба употребити лонац, чашу итд. већ лимену флашу са ужим грлићем или јаку пивску флашу, јер се њоме може боље и у мањој количини сипати лек у уста. Грлић флаше не треба турати у уста с преда, већ са стране, да га животиња не би саучајно зубима раздробила.

Нарочито треба пазити при сипању оних лекова, који се у води не растварају, већ по течности пливају, и при давању љутих средстава, као што су салмијакгајст, сапуница итд. јер су још много опаснији од осталих, ако случајно зађу у душник и плућа. Мање су опасни чисти раствори глауберове соли, и тој, који се пре употребе добро процеди и довољно смлачи.

Добро је пре сипања лека испрати стоци уста водом, да не би остатци хране, који се можда у устима налазе, с леком пошли, јер у том случају може стока да се загрцне. („Т.“)

Вести.

Поштанска веза између Солуна и Земуна. Између Солуна и Земуна установљена је веза за поштанске пакете, која ће се директним возом између Земуна и Солуна обављати. Примање и издавање пакета у Солуну обављаће тамошња агенција угарског министарства трговине.

Похађање разних изложба. У једном швајцарском листу читамо ове занимљиве податке о изложбама, које су биле приређене 1896. године. А да би ова слика још потпунија била, узете су још у обзир и изложбе последњих година:

Изложба	Простор у дм.	Број излагача	Целокупан трошак у маркама	Трајање изложбе у данима	Посећа
Занатлијска изложба у Берлину	1100000	4000	9160000	168	7000000
Старо-руска изложба у Ниж Новгороду	791225	6300	18014700	127	991000
Миленијум у Будим-Пешти	5100000	24200	7310000	167	2800000
Изложба риба и лађа у Килу	350000	900	1254000	141	705800
Швајцарска држ. изложба у Женеви	260000	5890	3300000	171	2225000
Баварска држ. изложба у Нирнбергу	162000	2570	2040000	154	2225000
Вештачка и занатл. изл. у Дражђанима	100000	840	408000	100	1200000
Воштачко-занатлијска и електрична изложба у Штутгарту	46500	650	508000	123	1000000
Бечка светска изложба 1873. год.	—	25700	—	—	1250000
Париска светска изложба 1889.	1000000	—	—	—	2539800
Светска изложба у Чикагу 1893.	2780000	—	—	—	2752900

Званичне забелешке будимпештанске берзе

15. (27.) јануара 1898.

Пшеница банатска, стара, каквоћа по хектолитру од 75 до 81, цене од 100 килограма од — ф. — н. до — ф. — нов.; потиска стара, каквоћа по хектолитру од 75 до 81 цена од 100 килограма од — ф. н. до — ф. —н.; нова од 13 ф. 10 н. до 13 ф. 15 н. пештанска, стара, каквоћа по хект. од 75 до 81, цена од 100 килгр. од — ф. — н. до — ф. —нов. нова од 13 ф. 05 н. до 13 ф. 10 н.; бачка, стара какв. по хкл. од 75 до 81, цена од 100 кгр. од — ф. — н до — ф. — н. нова од — ф. — н. до — ф. — н.

Раж, нова, прве врсте, каквоћа по хектолитру од 70 до 72, цена од 100 кгр. од 8 ф. 50 н. до 8 ф. 55 н.: друге врсте, каквоћа по хектолитру од 70 од 72 цена од 100 кгр. од 8 ф. 45 н. до 8 ф. 55 нов.

Јечам, нови, за пићу, каквоћа по хкл. од 60 до 62. цена од 100 кгр. од 6 ф. 20 н. до 6 фор. 50 нов.; за пециво, какв. по хл. од 62 до 64, цена 6 фор. 70 н. до 7 ф. 40 н.; за пиваре, каквоћа по хектолитру од 64 до 66, нова 8 ф. — н. до 9 ф. 50 н.

Зобнова, каквоћа по хектолитру од 39 до 41 цена од 100 кгр. од 6 ф. 30 н. до 6 ф. 65 нов.

Кукуруз стари, банатски, какв. по хл, од — до —, цена од 100 кгр. од 5 ф. 10 н. до 5 фор. 15 н. остали, каквоћа по хкл. од — до —, цена од 5 ф. 05 н. до 5 ф. 10 н

Репица, наквоћа по хектолитру од — до —, цена од 100 кгр. од 13 ф. — н. до 13 ф. 50 н.

Проја, каквоћа по хектолитру од — до —, цена од 100 кгр. од 4 ф. 80 н. до 5 ф. 10 н.

Маст, 100 кгр. 52 ф. 50 н. до 53 ф. 50 н.

Сланина, 100 кгр. 48 ф. — н.; сушена 55 ф. — н.

Шљиве, босанске 100 кгр. од — фр. — н. до — фор. — н.; славонске 100 кгр. — ф. — н. до — ф.

За пренос робе на лађама плаћа се до Будимпеште од 100 килограма по Дунаву: од Панчева од 23 нов. до 27 нов. од Новог Сада од 21 нов. до 23 н. од Бездана од 13 н. до 15 н; по Тиси: од Сегедина од 27 н. до 29 н. од Сенте од 26 н. до 27 н. од Титела од 24 н. до 25 н.; по Сави: од Митровицо од 32 н. до 34 н.; по Бегеју: од Темишвара од 38 н. до 42 н. од Вел. Бечкерека од 27 н. до 28 нов.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 15. (72.) јануара 1898.

Дукати	5 ф. 70 н.
Наполеондори (20 франака)	9 ф. 51 н.
Угарска златна рента	121 ф. — н.
Аустријска златна рента	121 ф. 75 н.
Угарска крунска рента	99 ф. 70 н.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	58 ф. 77 н.

Преглед трговине у прошлој недељи.

Петролеј: фијуманско-амерички петролеј 21 ф. 75 н. фијуманско-руски петролеј 19 ф. — н., салонски, оршавски петролеј 17 ф. — н., кроншатски петролеј 15 ф. — н., све од 100 кил. нето са 20 проц. таре са бурадима, царина се узима у Будимпешти; угарски петролеј са три крста 19 ф. — н., са два крста — ф. — н. нето од 100 кил., нето тара инклузиве Барел аб Будимпешта.

Шећер: Прва врста 37 ф. — н., шећер на коцке 38 ф. — н., лошији 36 ф. — н. франко у Будимпешти. Све од 100 кил.

Вуна: летња 65—80 ф., боља роба 89—92 ф., зимска 90—92 ф., бела летња 108—116 ф., лошија бачка 78—80 ф., бачка без махне 100—102 ф., цигаја 86—90 фор. Све од 100 клгр.

Трговина.

НОВИ САД, 15. јануара. Пшеница прве каквоће фор. 12 до ф. —·— Пшеница средња 11 фор. 50—60 н. Пшеница лакша роба фор. 10·50—11·— Наполица фор. 9·50—10·—. Јечам фор. 5·20—30— Зоб 5 фор. 70—80 нов. Кукуруз у зрну 4 фор. 55—70 н. Маст 60 ф. Сланина сува 60 фор. дебела паљена 62 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки 44—— нов.
„ средњи . . 42—— нов.
„ лаки . . . 40—— нов.
Све од 1 килограма.
Теоци . 28—30 нов. по клгр.
Јагњци 3—5 фор. по комаду.
Овци . 8—16 фор. по пару.

*

Брашно, 25. јануара по рим. Фино брашно: Нумера 0 — 19 ф. 60 н.; — 1. — 19 ф. 20 н. 2. — 18 ф. 80.; 3. — 18 ф. 40 н.; брашно за лебац: Нумера 4. — 18 ф. — н.; 5. — 17 ф. 80 н. — 6. 17 ф. 40 н.; — 6а. 16 фор. 80 н.; — 7. 15 ф — н. брашно несејано: I. — 14 фор. 20 н.; II. — 13 ф. 60 н. мекиње: 4 ф. 20 н.; грис прве и друге врсте, 20 фор. — н.; треће врсте: 19 ф. 60 н. Све од 100 килограма. Цене су парног млина Валтазара Фајта у Новом Саду.

*

Стање воде под Новим Садом.
14. јануара било је . . . . . 0·16 мет.
15. јануара било је . . . . . 0·14 мет

*

БЕЧ, 25. јануара п. р. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 7142 к., дошло је 4041 ком. млађе врсте, 2735 комада угојених мађ. соја —. Свега 6776 комада дотерано.

Трговина је била живља.

Продало се:
Прима роба 49—50 н. изнимно — н.
Средња „ 46—48 н.
Сремска „ 46—47 н.
Назимад „ 36—42 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 51—— ф.
„ „ масти 50—— ф. Све од 100 кгр

Вашар рогате марве.

На јучерашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 4304 комада, од којих беше 3380 угојених и 924 ком. мршавих.

Трговина је била трома.

Немачке прима — — —	42——	нов.
Мађарске „ — — —	35—37	„
Средње — — — — —	32—35	„
Слабије — — — — —	22—26	„
Бикови немачки прима —	31—34	„
Бикови немачки слабији —	24—28	„

од 100 килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

*

БЕЧ, 24. јануара п. рим. 1898. (Извештај воловоског вашара М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу Ст. Маркс.)

Пријављено је било свега 4304 ком. т. ј. 2861 мађарског, 766 галичког и 677 немачког соја.

Усљед топлог и кишовитог времена била је тражња врло трома.

Продавало се за 100 килограма живе тежине: мађарски од ф. 25 34, прима до фр. 38.— галички од фор. 26—34, прима до 38·—, немачки од 28—38, прима ф., 41·50

Слабије врсте, бикови и краве од ф. 18—31.

*

БЕЧ, 25. јануара по рим. (Извештај са свињског вашара од М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу, Ст. Маркс.)

Пријављено је било свега 7142 ком. а смештено за продају 4041 назимади и 2735 тешких свиња мађарског соја.

Почем је догон знатно мањи био, а и мраз наступио, то је тражња много боља била.

Продавало се:
Прима роба од 48—50 новчића
Средња „ „ 46—47 „
Лака „ „ 42—45 „
Назимад „ „ 32—40 „
на килограм живе тежине без потрошарине.

Одговори уредништва.

Б. В. Онај подлистак од Толстоја преведен је прошле године и са још некима изашао у засебној књижици.

ПОЗИВ

НА ДВАДЕСЕТ ОСМУ РЕДОВНУ ГОДИШЊУ

ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

„ЗАДРУГЕ СРБА ЗАНАТЛИЈА НОВОСАЂАНА“

која ће се држати

У ЧЕТВРТАК 22. ЈАНУАРА (3. ФЕБР.) 1898.

У 9 САТИ ПРЕ ПОДНЕ

У ЗДАЊУ СРПСКЕ ОСН. СРЕДИШНЕ ШКОЛЕ.

Дневни ред скупштински:

1. Читају се и оверове присутни задругари.
2. Чита се читуља умрлих задругара у минулој години.
3. Прошлогодишњи управни одбор подноша извештај о своме годишњем раду.
4. Благајник извештава о стању благајне и предлог рачуно-прегледача ради разрешења од даље одговорности.
5. Одбор извештава о побрисаним и примљеним задругарима.
6. Избор председника, потпредседника, бележника и осталих часника.
7. Избор половине одборника, по смислу §. 13. правила задружних.
8. Одборски предлози за одлуку.
9. Предлози појединих задругара.
10. Прорачун за годину 1898.
11. Избор тројице скупштинских изасланика ради оверовљења записника ове скупштине.

Из одборске седнице „Задруге Срба занатлија Новосађана“ држане 2. (14.) јануара 1898. у Н. Саду.

Радослав Хорват с. р. перовођа. 21 1—3 Ђорђе Јаснић с. р. председник.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКИ ВЈЕСНИК

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ, ПРОСВЈЕТУ И ПРИВРЕДУ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК

ВЛАДИМИР М. РАДОВИЋ.

ИЗЛАЗИ У МОСТАРУ СВАКЕ СУБОТЕ.

ГОДИНА ДРУГА.

Цијена је листу: за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину и Турску Царевину 6 фор. на годину. За Србију и Црну Гору 7 ф., а за све остале земље 17 фр. у злату.

Ово је једини у Босни и Херцеговини независни српски политички лист, ћирилицом штампан, који стоји на браничу Српства и Православља у окупиранијем земљама.

Претплата и огласи шаљу се администрацији, а рукописи уредништву.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

НА

ПЧЕЛАР

ЛИСТ СРПСКОГ ПЧЕЛАРСКОГ ДРУШТВА.

Српски пчелари да би сложније и корисније могли да раде на унапређењу савременог пчеларства у нас, удружили су се и образовали Српско пчеларско друштво, које ће у смислу својих Правила, имати и свој лист под именом Пчелар.

Пчелар ће излазити једанпут месечно на табаку.

У њему ће се у рубрици чланака претресати како практичка тако и теориска питања из целокупне гране пчеларства.

Пчелар ће доносити дописе о стању пчеларства у појединим нашим крајевима. Он ће у јавној говорници одговарати на сва питања из пчеларства, која му упуте српски пчелари.

На послетку у њему ће се марљиво неговати рубрика: Белешке, Пчеларски гласник и Приказ књига и новина по пчеларској грани

Први број Пчелара изишао је 1. јануара 1898 год., а годишња му је цена: за Србију 4 динара. Ван Србије 5 фран. или 2 фор. а. вредности.

Пошто се лист има издавати једино од претплате, то Српско пчеларско друштво моли и позива све своје чланове, пчеларе и пријатеље нашег привредног напретка, да се на лист претплате, а пчелари својим радовима за Пчелара припомогну, да лист одговори своме позиву и најозбиљније настану да Пчелару што већи број претплатника прикупе, како би се листу опстанак могао осигурати, а друштво ће са своје стране учинити све, да се лист што боље уређује, како би задовољио потребу наших пчелара и како би се пчеларство у нас уздигло на ону висину, на коју према нашим економским интересима и треба да стоји.

Претплату и радове ваља слати Српском пчеларском друштву у Београду.

Српско пчеларско друштво неплаћене позиљке не може примати.

У Београду, јануара 1898. г.

Председник српског пчеларског друштва и уредник Пчелара
Алекса М. Живановић.

Секретар
Станислав Симић.

ОГЛАСИ.

Мануфактурна трговина

Г. Георгијевића

у Новом Саду

потребује помоћника, доброг продавца, који говори српски, мађарски и немачки. Ступање одмах или тачно означење истог; у оферту ваља означити солер без коста и квартира. 20 1—1

ПРОДАЈА БИКОВА.

Дне 28. фебруара (по новом) у 11 сати пре подне продаваће се на нашој пустари Солноку, жељезничка станица Путинци, 20 комада двогодишњих подолски бикова путем дражбе.

За подвоз од путиначке станице, за приспеле дражбатеље који до подне особним влаком стигну, побринуће се потписано

Равнатељство
17 1—3 ВЛАСТЕЛИНСТВА РУМСКОГ.

ТРАЖИ МЕСТО.

Трговац Србин ожењен који је и у немачком језику и коресподенцији као и књиговодству вичан, стручњак шпецерајске исто тако и мешовите и памучарске робе 30 година истој одан, тражи место у једној већој трговини, агентури, парне млине, творници, или житарској радњи и рима се места и другој каквој струци. Адреса у администрацији „Заставе“. 22 1—2

КУЋА НА ПРОДАЈУ.

У Арачу (Фрањево) продајем моју кућу из слободне руке јефтино са повољним условима иста је црепом покривена лепо удешена у главном сокаку лежећа и за трговину способна има у њој осим дућана, 2 собе, кујна, шпајс, подрум шупа и котарка, после тога башта са посађеним од 2—3 године младим воћкама и лозом, ближа известија даје

са поштовањем
Смиљана Теодоровић
23 1—2 Вел. Бечкерек.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Г. ФРАНЦУ ВИЛХЕЛМУ

апотекару у Најкирхну. Доња Аустрија. Изналазачу антиревматичног и антиартритичног теја што чисти крв, а чисти крв од улога и костобоље.

Ево зашто излазим овим на јавност. Прво обвезана сам г. Вилхелму апотекару у Најкирхну, да му изјавим моју најтоплију благодарност за услуге, које ми је учинио његов теј за чишћење крви у мојим тешким ревматичним боловима, а даље и с тога, да скренем пажњу других, који страдају од исте напасти, на овај изврсни теј. Не могу описати оне тешке болове, што сам их сносила пуне 3 године пред сваку промену времена; од тих болова не могоше ме излечити ни разни лекови, ни сумпорна бања у Бадену код Беча. У бесаници превртала сам се по читаве ноћи у постељи, губила сам вољу на јело, изглед ми је постајао све то гори и опадала ми је телесна снага. Кад сам почела узимати горњи теј, после четир недеље не само да сам се извидала од тих болова, које ни данас више не осећам, ма да је прошло већ 6 недеља, како више не узимам теј, него се поправило и цело моје телесно стање. Тврдо сам убеђена, да ће сваки у сличној прилици, ако се лати тога теја, као и ја благосиљати изналазача му госп. Франца Вилхелма.

С одличним поштовањем
Грофица Бучин Штрајтфелдова
494 8—12 потпуковниковица.

РУМСКА ШТЕДИОНИЦА.

ПОЗИВ.

П. Н.

ГГ. деоничари Румске Штедионице позивају се овим учтиво, да изволе доћи у недељу 15. (27.) фебруара о. г. у

XXV. редовну главну скупштину

која ће се у 2 сата после подне у заводским просторијама одржати.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор двојице акционара за оверовљење записника ове скупштине.
2. Извештај управе и надзорног одбора за прошлу годину; полагање рачуна са предлогом о подели чисте добити.
3. Давање разрешнице управи и надзорном одбору за прошлу пословну годину.
4. Избор три члана и једног заменика у надзорни одбор и опредељење њихове награде за текућу годину.
5. Предлози појединих акционара који су у смислу чл. 28. наших штатута поднесени.

У РУМИ, 8. (10.) јануара 1898. **УПРАВА.**

РАЧУНСКИ ИЗВЕШТАЈ РУМСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ

ЗА ГОДИНУ 1897.

ДУГУЈЕ. РАЧУН БИЛАНСЕ. ПОТРАЖУЈЕ.

ПМОВИНА.	фор.	нов.	Д У Г.	фор.	нов.
Готовина концем годин	7046	23	Деон. главн. 300 ден. по 100 ф. ном.	30000	—
Менице	389993	70	Резервни фонд	50000	—
Зајам на некретнине	17685	71	Пензиони фонд завод особља	832	38
Зајам на ручне залоге	2537	—	Улози	326572	48
Заводске куће број 131. и бр. 125/127.	22515	16	Реесконт	28071	—
На дражби купљени реалитети	1383	57	Преносне камате и ставке	3378	31
Папири од вредн. 202 акц. Срп. Банке	6869	46	Два веровника	320	—
Намештај и прибор по одпису	1185	72	Добит	12664	80
Потраживања код страних завода	1267	—			
Четир дужника	1355	42			
	451838	97		451838	97

ДУГУЈЕ. РАЧУН ШТЕТЕ И ДОБИТИ. ПОТРАЖУЈЕ.

РАСХОДИ.	фор.	нов.	ПРИХОДИ.	фор.	нов.
Камате на улоге	17902	72	Камате есконт меница	38154	42
Камата реесконтованих меница	1516	27	Камате од зајма на некретнине	1421	28
Одпис намештаја и прибора	175	35	Камате од зајма на ручне залоге	388	23
Награда надзорном одбору за 1897.	300	—	Разне пристојбе, провизије итд.	2202	11
Порез и опћ. прирез	2943	42	Кирија од завод кућа	661	53
10% порезе на камате од улога	987	69			
Плата званичника и награда	4479	94			
Дневнице управи за 1897. год.	825	—			
Адм. трошкови	1032	38			
Добит	12664	80			
	42827	57		42827	57

Рума, 31. децембра 1897.

Љубомир Бикар с. р. пословођа. Драгутин Костић с. р. благајник.

Управа: Ј. Алмослино с. р. Теодор Богдановић с. р. Јов. Ст. Дудић с. р Јов. А. Ђуричић с. р. Е. Кокић с. р. Радивој В. Кртић с. р. Миленко Николајевић с. р. Јефта Остојић с. р. Ђура Стајић с. р. Тома Р. Ћирић с. р.

Са главним и осталим помоћним књигама сравњено и у потпуном реду пронађено.

Рума, 6. (18.) јануара 1898.

13 2—2 НАДЗОРНИ ОДБОР РУМСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ:

Др. Јован Шевић с. р. Јован Татић с. р. Александер Ј. Ђуричић с. р.

СРПСКА ЗАДРУГА ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У Н. САДУ.

ПОЗИВ

НА

XXVIII. РЕДОВНУ ГОДИШЊУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

која ће се одржати у четвртак 29. јануара (10. фебруара) ове год. у великој дворани српских основних народ. школа (III. разр.) у 9 сати изјутра, са следећим

ДНЕВНИМ РЕДОМ:

1. Оверовљење присутних чланова.
2. Поднашање закључног рачуна за годину 1897. са извештајем управе и надзорног одбора.
3. Давање опроснице управи и надзорном одбору.
4. Предлог за одлуку о подели чисте добити.
5. Евентуални предлози.
6. Избор једне трећине чланова управе, и надзорног одбора.
7. Избор одбора за оверовљење скупштинског записника.

П. Н. честичари 5. и 6. кола, који на овој скупштини желе учествовати, имају у смислу §. 26. друштвених основних правила своје овласнице за гласање, најдоцније до 27. јануара (8. фебруара) до 5 сати по подне, код председништва управе извадити.

У Новом Саду, 9. (21.) јануара 1898.

УПРАВА.

XXVII.

ИЗВЕШТАЈ ЗА 1897. ГОДИНУ.

СТАЊЕ ЗАВОДА 31. ДЕЦЕМБРА 1897.

ИМОВИНА	фор.	нов.
Благајна (остатак 31. децембра 1897.)	27075	21
Менице	510044	76
Обвезнице	117452	38
Хипотекарни зајмови	196373	09
Предујмови;		
на честице	29230	—
на ефекте	10676	69
Заводске непокретнине	15598	39
Вредност инвентара	отпи-	сано
Вредност папира	340	—
Дужници у текућем рачуну	4210	43
Потраживања у заосталим каматама	6534	66
Кауције	2700	—
	920235	61

ДУГОВИ:		фор.	нов.
Потраживања 5-ог кола:			
ред. главн. (980 чест. по ф. 104) пуна уплата	101.920·—		
збрисана главница	130·97		
неподигнути делимак	912·95		
резервни фонд	18.132·26	121096	18
Потраживања 6-ог кола:			
ред. главн. (1077 ч. по ф. 52) 2-го г. уплата	56.004·—		
збрисана главница	261·51		
неисплаћени делимак	566·56		
резервни фонд	1.094·—	57926	07
Засебни резервни фонд		3467	01
Улози		635642	17
Реесконт		61221	96
Веровници у тек. рачуну		4578	56
Преносна камата за год. 1898.		4991	23
Засебни фонд од заосталих камата		6534	66
Полагачи кауција		2700	—
Укупно		898157	84
Чиста добит за поделу		22077	77
		920235	61

РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА 31. ДЕЦЕМБРА 1897.

РАСХОДИ.		фор.	нов.
Камате по улозима:			
исплаћене	1.626.09		
углавничене	24.705·49	26331	58
10% држ. пореза по каматама од улога		2633	17
Укупне порезе:			
државна пореза	2.658·16		
варошког прореза	1.189·45		
робота	162·20		
принос комори	66·47	4076	28
Камате по реесконтованим меницама:			
од исплаћених	3.416·34		
одбитак преплате за 1898. год.	596·25	2820	09
Камате преносне за 1898. год.		4991	23
Камате одобрене		166	28
Трошкови		961	85
Плате		7060	—
Станарина		450	—
Укупно		49490	48
Од постигнуте чисте добити:			
на отпис инвентара	600·—		
на отпис сумњивих потраживања	885·52		
преостаје за поделу	22.077·77	23563	29
		73053	77

ПРИХОДИ:		фор.	нов.
Пренос сувишка из године 1896.		603	23
Камате од меница:			
редовне	39.269·21		
заостале	380·73	39649	94
Камате од обвезница:			
редовне	9.264·88		
заостале	605·61	9870	49
Камате од хипотекарних зајмова:			
редовне	14.702·25		
заостале	2.162·68	16864	93
Камате од предујмова на чест. књиге:			
редовне	1.031·79		
заостале	712·94	1744	73
Камате од предујмова на ефекте:			
редовне	793·10		
заостале	170·46	963	56
Разни доходци		2069	70
Приход од заводских некретнина		977	19
Од изгубљених потраживања утекло		310	—
		73053	77

У Новоме Саду, 31. децембра 1897. год.

Петар Попадић с. р.
председник управе.

Петар Дамјановић с. р.
главни књиговођа.

Горњи „Закључни рачун“ прегледали са главном и свима споредним књигама сравнили и пронашли да се у свему слаже.

19 1—2

У НОВОМЕ САДУ, 9 (21.) јануара 1898. год.

НАДЗОРНИ ОДБОР:

А. Адамовић с. р. **Ђока М. Поповић с. р.** **Ђока Милић с. р.**

Главни и одговорни уредник др. Емил Гаврила.

Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.